

O evocare: I. Peltz

În paginile ultimei serii a revistei „Literatorul” (1918), Al. Macedonski tipărește scrierile unei june cu verb adinc și colorat, Isac Peltz, observator frenetic al mediului originar, hotărît să fixeze, balzacian, o realitate puțin investigată de literatură.

Nimic n-a împiedicat realizarea nobilei aspirații. I. Peltz a trecut neclintit prin anii asupririi rasiale. A scris cărți despre semenii săi mărunți și neștiuți, suflete ardente sub cenușa prejudecăților, sub povara vremurilor. Într-un interviu din „Rampa” (1934), mărturisea că-și scrie romanele cu sînge. Nu era o metaforă, era sentimentul acut al rostului în lumea de dezmoșteniți a operei sale.

E. Lovinescu l-a fixat magistral pe pinza vremii: „I. Peltz este un mare poet liric realizat într-un material degradat, în mizerie fizică și morală, în suferință, boală, moarte... I. Peltz este cel mai mare producător de tristețe din literatura noastră, o tristețe pur spirituală, scoasă... din conștiința caducității individuale și universale”.

A lăsat o operă ce se așază între copertile unei serii de „Scrieri”. O capodoperă: „Calea Văcărești”. Un roman de virtuoziitate analitică în tonalitatea majoră a cărților interbelice „Foc în hanul cu tei”. Și încă...

Astăzi ar fi împlinit 85 de ani. Teatrul Evreiesc de Stat, cu scena căruia prozatorul a colaborat, a sărbătorit prezența lui I. Peltz în inimile cititorilor săi. O numeroasă, caldă, sensibilă asistență a privit înții, în foaiere, gravurile și uleiurile Tinei Peltz, tălmăcitoarea ideală a chipurilor și priveliștilor operei părintești. În linii de tragică expresivitate, alături de suavă tentă evocatoare, artista excelează îndeosebi ca „monograf” al Căii Văcărești de altădată, lucrările sale cu valoare de document situînd-o printre marii noștri graficieni.

Personalitatea scriitorului, în reperele ei biografice, a înfățișat-o cu rigoare analitică George Macovescu. Distinsul scriitor avea dreptate — asemenea substanțiale rememorări, aducînd spectatori de toate vîrstele, trebuie să numească limpede, în date, moștenirea spirituală a scriitorului evocat.

Pentru cunoașterea acestei moșteniri spirituale, regizorul Adrian Lupu a în-suflețit, într-un spectacol-lectură, secvențe din cărțile lui Peltz „Calea Văcărești”, „Foc în hanul cu tei”, „Moartea tinerețelor”. Nu știm autorul inspiratului colaj: am aplaudat în schimb o serioasă desfășurare spectaculară, în austere cadre plastice, reconstituind atmosfera vieții din ghetou, din familia umilă, atmosfera străzii bintuite de huligani. Actorii au marcat cu finețe documentară drama vechii uliți evreiești, vibrația omenească și cea artistică conjugîndu-se tulburător. Ei au fost Tricy Abramovici, Bebe Bercovici, Lucia Maier, Nicolae Călugărița, Rudy Rosenfeld, Dorina Păunescu, Mihai Cibu, Ioana Crăciun — autorii unui spectacol „de grup”, în cea mai autentică accepțiune a termenului.

Maestrului Aurel Giroveanu i-am fost, apoi, recunoscători pentru virtuozitatea componistică și interpretativă în evocarea melosului vremii. Singur sau împreună cu Tricy Abramovici și Bebe Bercovici, Aurel Giroveanu ne-a condus pe un itinerar sentimental — Bucureștii de altădată. În melodiile de album am găsit argumente pentru ilustrarea, în imaginație, a multor pagini scrise de un autentic iubitor al cetății lui Bucur, Isac Peltz.

Se apropie centenarul nașterii a doi mari scriitori Vasile Voiculescu și Liviu Rebreanu. Se împlinesc și 90 de ani de la nașterea lui Camil Petrescu. Teatrele noastre pot transforma data din calendar în sărbătoare artistică. Este gîndul care m-a stăpînit plecînd de la excepționala „seară omagială”.

Ionuț NICULESCU

telex-„teatrul” • telex-„teatrul”

Teatrul de Comedie a început repetițiile cu piesa lui Dario Fo Avea două pistoale cu ochi albi și negri. Regia o semnează Grigore Gonța, iar scenografia, Ion Popescu-Udriște. Alături de Silviu Stănculescu, interpretul rolului principal, în distribuție mai fi-

gurează Aurel Giurumla, Ștefan Tapalagă, Dumitru Rucăreanu, Virginia Mirea și Gabriela Popescu. Repertoriul teatrului mai prevede premierele pieselor Slugă la doi stăpîni de Carlo Goldoni și Omul cu mîrtoaga de G. Ciprian. • Holul Teatrului de Come-

die a găzduit expoziția de pictură a lui Mircea Șep-tilici, „Popasuri și trandafiri. • D-ale carnavalului de I. L. Caragiale este recenta premieră a Teatrului „Mihai Eminescu” din Botoșani. Regia o semnează Adrian Lupu, iar scenografia, Radu Corciova. •

Lumini și umbre, un medic evreu; am fost reporter în *Nea Mărin miliardar* și circuiam în *Ochi de urs*, iar într-un film ce își așteaptă premiera, *Acordați circumstanțe atenuante*, mi s-a încredințat rolul unui maistru... Noi, actorii, niciodată nu încetăm să învățăm... Un rol înseamnă un unicat. La fiecare întâlnire cu un nou personaj, există o doză de teamă... De obicei, tu nu te vezi în personajul respectiv, regizorul ți-l propune. În parabola lui Peretz, *Muniș*, aveam de interpretat Binele. Când citisem textul, mi-l imaginasem pe Florin Piersic în rol, nici într-un caz pe mine, nu puteam să-mi închipui cum aveam să realizez personajul acela iubit de două fete pentru frumusețea lui fizică și morală! Răul era interpretat de Bebe Bercoș, i-am și spus că toată lumea va merge cu el. Singurul lucru de care mă puteam agăța era frumusețea sufletească a eroului, și totuși am plutit în incertitudine chiar și la premieră. Am ratat primele trei spectacole. Abia la a patra reprezentație, când spiritualitatea eroului a căpătat — probabil — ponderea necesară, am reușit să les din acea stare, să renunț la ideea că personajul trebuie să fie și frumos și înalt.

— **Sinteți în general un actor de compoziție, din categoria celor care nu au renunțat la metoda stăni-slavskiană.**

— Simt uneori nevoia unui personaj „cald și bătrîn”, cum a fost de exemplu cel din *Golem* de A. Leivik, unde o aură de nebunie îi permitea lui Tanhum

să spună adevărurile despre lumea timpului său. Mă angajez desigur și la distribuire în „contre-emploi”. Personajul lui Mazilu nu-mi era deloc apropiat. Cinismul cu care se exprimă nu-mi era la îndemână. Abia soluția finală a spectacolului, când eroul sparge balonul albastru și începe să plîngă, m-a ajutat să-mi construiesc rolul. Acum sînt distribuit în dentistul Dussel din *Jurnalul Annei Frank*, personaj cu care nu mă simt încă familiarizat. Îmi place mult lucrul la masă și consider că e foarte importantă acea căldură a echipei, care se creează, bineînțeles, datorită regizorului. N-am lucrat cu mulți regizori, dar la fiecare am apreciat câte o calitate deosebită, de la fiecare am învățat câte un lucru fundamental pentru meserie. Îmi amintesc de Mauriciu Sekler, de rigoarea spectacolelor sale. El era și un foarte bun regizor de revistă, imprimind reprezentațiilor de divertisment ritm, antren și voie bună. Ginel Teodorescu a lucrat mereu cu noi, a izbutit să se apropie de tradițiile specifice culturii noastre, de felul nostru de a simți și juca, și pentru acest lucru noi îl iubim foarte mult. S-a remarcat întotdeauna prin finețea concepțiilor regizorale, prin lipsa de ostentație a expresiei scenice. Poate pentru că a fost cîndva și actor, Adrian Lupu cunoaște și acordă atenție susceptibilităților actorilor, și este unul dintre regizorii care reușesc să incite la un climat de emulație. Frumoasă și grea e perioada repetițiilor... Din păcate, de la masă pînă pe scîndura scenei se pierde mai totdeauna ceva, n-aș putea spune ce, poate respirația...

Irina COROIU

telex-„teatrul” • telex-„teatrul” •

În librăriti se află volumul de comedii al lui Vasile Alecsandri, în Editura „Minerva”. • Tudor Popescu, în postura de regizor, conduce repetițiile cu piesa *Milionarul sărac* de... Tudor Popescu, la Teatrul Dramatic din Baia Mare. Scenografia o semnează Florin Harasim. • În holul Teatrului Foarte Mic, Mihai Stănescu a deschis a doua sa expoziție de caricaturi. • La Teatrul „A. Davila” din Pitești se repetă D'ale carnavalului de I. L. Caragiale (regia: Mihai Lungeanu) și Paraziții de Csiky Gergely (regia:

Mihai Radoslăvescu). • Regizoarea Anca Ovanec-Doroșenco și scenograful George Doroșenco repetă, la Teatrul Bacovia din Bacău, două piese care vor fi prezentate în premieră absolută: *Hanul enigmelor* de Marica Beligan și *Miine va fi prea tirziu* de Ion Bălan și Dumitru Pislaru. Tot la Bacău se repetă Omul care a văzut moartea de Victor Eftimiu, în regia lui I. G. Rusu și scenografia Gloriei Iovan. • Mihai Ispirescu va fi prezent pe afișe cu a doua sa comedie (după Trăsură la scară, care se reprezintă la Tea-

trul „Nottara”). Cea de-a doua comedie, Un loc pe terasă, se repetă la Teatrul „Ion Vasilescu” din Gîrghiș. • Teatrul Dramatic din Galați a prezentat premiera cu O casă onorabilă de Horla Lovinescu (regia: Petre Popescu) și pregătește Insula de Mihail Sebastian (regia: Dan Stoica). Scenografia ambelor spectacole o semnează Victor Crețulescu. • Teatrul Național din Tirgu Mureș a editat prima foaie-program, bogată în informații și frumos ilustrată. Foaia-program nr. 1/martie 1984 se intitulează „Rampa”. •

hai Constantinescu, Niculescu-Cadet, Sofia Albu și alții.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul „Victor Ion Popa” din Birlad.

„Nu poți asista la relatarea întâmplărilor prin care trece un copil, abandonat și apoi redat copilăriei fericite datorită unor oameni de inimă, fără să plătești omenescul tribut de emoție. Dar dacă scriitorul s-ar fi oprit cu exclusivitate la această relatare, pe primul plan ar fi stat accentele melodramatice, cărora subiectul însuși le dă cu prisosință apă la moară. Pe Șt. B. l-a interesat însă, în aceeași măsură, investigarea climatului social-psihologic familial, care a produs atât drama, cit și rezolvarea ei. În felul acesta, piesa nu numai că-și lărgeste sfera de cuprindere, dar scoate în lumină o problemă de atitudine cetățenească, solicitând spectatorul, mai mult, făcând apel la conștiința lui”. (Dinu Săraru, „Al treilea gong”, București, Editura „Eminescu”, 1973, p. 153)

Alte opinii: Călin Căliman „Teatrul” 8/1967.

1968, 9 iunie — **BARUL AVENTURILOR**. Teatrul de Stat din Turda. Regia: Constantin Leoveanu. Scenografia Vasile

Jurje. Cu Radu Cornea, Aura Păunescu, Petru Dondoș, Constantin Miron, Ena Cenariu, Puiu Neagu și alții.

1968, 26 decembrie — **ȘANTAJ**. Teatrul de Stat din Turda. Regia Constantin Leoveanu. Scenografia: Ion Olaru. Cu: Gheorghe Bolangiu, Mihai Ionescu-Vrânești, Lucia Tămaș, Aura Păunescu, Liana Simionescu și alții. (Notă: Pentru cele două piese de mai sus lipsesc consemnările în presă, prin cronici dramatice. Ca atare, nu putem indica nici un fel de bibliografie)

1969, 9 iunie — **REGELE PUNGAȘILOR (UMBRA DOCTORULUI NAGVAN)**.

Teatrul „Ion Creangă” din București. Regia Andrei Zaharia. Cu: Marcel Gîngulescu, Victor Radovici / Romeo Stavăr, Gh. Vrinceanu, Ion Arcudeanu, N. Luchian, N. Simion, Gh. Crăciun, M. Roman, P. Vasiliu, M. Rolea, T. Tereblecea, M. Stroe.

Piesa s-a mai jucat la Constanța.

„Ca orice piesă polțistă, *Regele pungașilor* e construită pe șabloanele caracteristice genului, aplicate însă mecanic, fără îndemânarea cuvenită. Lumea e văzută simplist...” (Em. Ștefănescu — „Tomis”, 4/1970)

telex-„teatrul” • telex-„teatrul” •

D’ale carnavalului de I. L. Caragiale se repetă și la Teatrul de Stat din Oradea, în regia lui Victor Ioan Frunză și scenografia pictoriței Marie-Jeanne Lecca. La același teatru, premiera pe țară Față-n față de Dragomir Asenov (regia: Eugen Țugulea; scenografia: Camelia Micu). ● Regizorul Sergiu Savin montează O scrisoare pierdută de I. L. Caragiale la Teatrul „Csokonai” din Debrecin (R. P. Ungară). ● Două interesante interviuri cu oameni de teatru în revista „Flacăra”. Numărul din 27 aprilie a.c. publică interviul lui Adrian Dohotaru cu regizorul Al. To-

cilescu, iar numărul din 4 mai 1984, interviul lui Demeter Jozsef cu actrița Adam Erzsébet, de la Teatrul Național din Tirgu Mureș. ● Știri noi de la Teatrul Giulești: se repetă Cursa de Viena de Rodica Ojog-Brașoveanu (regia: Mihai Stan; scenografia: Eugenia Bassa-Crișmaru). Parola de Petru Vintilă (regia: Dinu Cernescu; scenografia: Eugenia Bassa-Crișmaru) și Visul unei nopți de vară de Shakespeare (regia: Tudor Mănescu; scenografia: Daniela Codarcea). O altă premieră absolută la Teatrul Giulești: piesa Anonimul venețian de Giuseppe Berto

va cunoaște, pe scena aceleiași teatru, trei versiuni diferite. După premiera acestei piese în regia lui Dinu Cernescu și scenografia Danieliei Codarcea, cu Ileana Cernat și Florin Zamfirescu, Alexa Visarion pregătește, împreună cu Daniela Codarcea, a doua versiune, avându-i ca interpreți pe Irina Mazanțis și Cornel Dumitruș. A treia versiune, pe aceeași scenă, va fi semnată de regizorul Mihai Lungeanu și de scenograful Aliona Stancu, cu Olga Bucătaru și George Bănică. E un record, să recunoaștem !

FAIMA